

I

(Lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttävät säädökset)

DIREKTIIVIT

EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI 2012/13/EU,

annettu 22 päivänä toukokuuta 2012,

tiedonsaantioikeudesta rikosoikeudellisissa menettelyissä

EUROOPAN PARLAMENTTI JA EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, jotka

ottavat huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 82 artiklan 2 kohdan,

ottavat huomioon Euroopan komission ehdotuksen,

sen jälkeen kun esitys lainsäätämisyjärjestyksessä hyväksyttäväksi säädökseksi on toimitettu kansallisille parlamenteille,

ottavat huomioon Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon ⁽¹⁾,

ovat kuulleet alueiden komiteaa,

noudattavat tavallista lainsäätämisyjärjestystä ⁽²⁾,

sekä katsovat seuraavaa:

- (1) Unioni on asettanut tavoitteeksi vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen ylläpitämisen ja kehittämisen. Tampereella 15 ja 16 päivänä lokakuuta 1999 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan päätelmien ja erityisesti niiden 33 kohdan mukaan tuomioiden ja oikeusviranomaisten muiden päätösten vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen olisi oltava unionin oikeudellisen yhteistyön peruskivi yksityisoikeudellisissa asioissa ja rikosasioissa, koska tehostettu vastavuoroinen tunnustaminen ja tarvittava lainsäädännön lähentäminen helpottaisivat toimivaltaisten viranomaisten välistä yhteistyötä ja yksilön oikeuksien oikeudellista suojaa.
- (2) Neuvosto hyväksyi 29 päivänä marraskuuta 2000 Tampereen päätelmien mukaisesti toimenpideohjelman rikosoikeudellisten päätösten vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen täytäntöönpanemiseksi ⁽³⁾. Ohjelman johdannossa todetaan, että vastavuoroisen tunnustamisen avulla "on voitava lisätä sekä jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä että henkilöiden oikeuksien suojaa".

- (3) Rikosasioissa annettavien päätösten vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen toteuttaminen edellyttää, että jäsenvaltiot luottavat toistensa rikosoikeudellisiin järjestelmiin. Vastavuoroisen tunnustamisen laajuus riippuu läheisesti useista näkökohdista, joihin kuuluvat epäiltyjen tai syytettyjen oikeuksien turvaamisjärjestelyt ja sellaisten yhteisten vähimmäissääntöjen määrittely, jotka ovat välttämättömiä, jotta voidaan helpottaa vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamista.

- (4) Rikosasioissa annettavien päätösten vastavuoroinen tunnustaminen voi toteutua tehokkaasti ainoastaan luottamuksen ilmapiiriin vallitessa, kun sekä oikeusviranomaiset että muut rikosprosessiin osallistuvat toimijat mieltävät muiden jäsenvaltioiden oikeusviranomaisten päätökset samanarvoisiksi kuin omassa jäsenvaltiossa annetut päätökset; kyseessä ei ole pelkästään luottamus toisen jäsenvaltion sääntöihin, vaan myös siihen, että näitä sääntöjä sovelletaan oikein.

- (5) Euroopan unionin perusoikeuskirjan, jäljempänä 'perusoikeuskirja', 47 artiklassa sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen, jäljempänä 'Euroopan ihmisoikeussopimus', 6 artiklassa määrätään oikeudesta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin. Perusoikeuskirjan 48 artiklan 2 kohdassa taataan, että oikeutta puolustukseen kunnioitetaan.

- (6) Perusoikeuskirjan 6 artiklassa ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklassa määrätään oikeudesta vapauteen ja henkilökohtaiseen turvallisuuteen. Tätä oikeutta koskevien rajoitusten on oltava Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklassa sallituissa rajoissa ja johdettavissa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännöstä.

- (7) Vaikka kaikki jäsenvaltiot ovat Euroopan ihmisoikeussopimuksen sopimuspuolia, kokemus on osoittanut, että tämä ei yksinään aina merkitse riittävää luottamusta muiden jäsenvaltioiden rikosoikeudellisiin järjestelmiin.

- (8) Keskinäisen luottamuksen vahvistaminen edellyttää yksityiskohtaisia sääntöjä perusoikeuskirjassa ja Euroopan ihmisoikeussopimuksessa määrättyjen prosessuaalisten oikeuksien ja takeiden suojelusta.

⁽¹⁾ EUVL C 54, 19.2.2011, s. 48.

⁽²⁾ Euroopan parlamentin kanta, vahvistettu 13. joulukuuta 2011 (ei vielä julkaistu virallisessa lehdessä), ja neuvoston päätös, annettu 26. huhtikuuta 2012.

⁽³⁾ EYVL C 12, 15.1.2001, s. 10.

- (9) Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 82 artiklan 2 kohdassa määrätään jäsenvaltioissa sovellettavien sellaisten vähimmäissääntöjen säätämisestä, joilla voidaan helpottaa tuomioiden ja oikeusviranomaisten päätösten vastavuoroista tunnustamista sekä poliisiyhteistyötä ja oikeudellista yhteistyötä rajat ylittävissä rikosasioissa. Mainitussa artiklassa viitataan yksilön oikeuksiin rikosasioiden käsittelyssä eräänä alueena, jolla voidaan säätää vähimmäissääntöjä.
- (10) Yhteisten vähimmäissääntöjen on määrä lisätä luottamusta kaikkien jäsenvaltioiden rikosoikeusjärjestelmiin, minkä puolestaan olisi johdettava tehokkaampaan oikeudelliseen yhteistyöhön keskinäisen luottamuksen ilmapirissä. Olisi otettava käyttöön tällaisia yhteisiä vähimmäissääntöjä, jotka koskevat tiedonsaantia rikosoikeudellisissa menettelyissä.
- (11) Neuvosto antoi 30 päivänä marraskuuta 2009 päätöslauselman etenemissuunnitelmasta epäiltyjen tai syytettyjen henkilöiden prosessuaalisten oikeuksien vahvistamiseksi rikosoikeudellisissa menettelyissä⁽¹⁾, jäljempänä 'etenemissuunnitelma'. Etenemissuunnitelmassa kehoitettiin noudattamaan asteittaista lähestymistapaa ja vaadittiin hyväksymään toimenpiteitä, jotka koskevat oikeutta käännöksiin ja tulkkaukseen (toimenpide A), oikeutta tietojen saamiseen oikeuksista ja syytteistä (toimenpide B), oikeutta oikeudelliseen neuvontaan ja oikeusapuun (toimenpide C), oikeutta pitää yhteyttä sukulaisiin, työnantajiin ja konsuliviranomaisiin (toimenpide D) sekä erityisiä suojatoimia haavoittuvassa asemassa olevien epäiltyjen tai syytettyjen osalta (toimenpide E). Etenemissuunnitelmassa korostetaan, että oikeuksien järjestys on ainoastaan suuntaa antava ja että sitä voidaan siten muuttaa tarpeen mukaan. Etenemissuunnitelma on tarkoitettu toimivaksi kokonaisuutena: siitä voidaan hyötyä täysimääräisesti ainoastaan silloin, kun kaikki sen osat on pantu täytäntöön.
- (12) Eurooppa-neuvosto ilmaisi 11 päivänä joulukuuta 2009 pitävänsä etenemissuunnitelmaa myönteisenä ja sisällytti sen osaksi Tukholman ohjelmaan – Avoin ja turvallinen Eurooppa kansalaisia ja heidän suojeluaan varten⁽²⁾ (2.4 kohta). Eurooppa-neuvosto korosti, että etenemissuunnitelma ei ole tyhjentävä, ja kehotti komissiota tarkastelemaan epäiltyjen tai syytettyjen henkilöiden prosessuaalisten vähimmäisoikeuksien muita tekijöitä ja arvioimaan, onko muita kysymyksiä, esimerkiksi syyttömyysolettamaa, käsiteltävä yhteistyön parantamiseksi kyseisellä alalla.
- (13) Ensimmäinen etenemissuunnitelman nojalla hyväksytty toimenpide, toimenpide A, oli oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä 20 päivänä lokakuuta 2010 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/64/EU⁽³⁾.
- (14) Tämä direktiivi koskee etenemissuunnitelman toimenpidettä B. Siinä säädetään rikoksesta epäillyille tai syytetyille annettavien oikeuksia ja syytettä koskevien tietojen yhteisistä vähimmäisvaatimuksista jäsenvaltioiden keskinäisen luottamuksen lisäämiseksi. Direktiivin perustana ovat perusoikeuskirjassa ja erityisesti sen 6, 47 ja 48 artiklassa määrättyt oikeudet sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 ja 6 artikla, sellaisena kuin Euroopan ihmisoikeustuomioistuin niitä tulkitsee. Tässä direktiivissä käytetään termiä "syyte" kuvaamaan samaa käsitettä kuin termillä "rikossyyte" Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kohdassa.
- (15) Komissio ilmoitti 20 päivänä huhtikuuta 2010 päivättyssä tiedonannossaan "Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden toteuttaminen EU:n kansalaisten hyväksi – Toimintasuunnitelma Tukholman ohjelman toteuttamiseksi", että se antaisi vuonna 2010 säädösehdotuksen oikeudesta saada tietoja oikeuksista ja syytteistä.
- (16) Tätä direktiiviä olisi sovellettava epäiltyihin ja syytettyihin heidän oikeusasemastaan, kansalaisuudestaan tai kansallisuudestaan riippumatta.
- (17) Joissakin jäsenvaltioissa jokin muu viranomainen kuin tuomioistuin, jolla on toimivalta rikosasioissa, määrää rangaistuksen suhteellisen vähäisistä rikkomuksista. Asia voi olla näin esimerkiksi liikenne rikkomusten osalta, joita tapahtuu runsaasti ja jotka saatetaan havaita liikenteenvalvonnan johdosta. Tällaisissa tilanteissa olisi kohtuutonta edellyttää, että toimivaltainen viranomainen takaa kaikki tämän direktiivin mukaiset oikeudet. Kun jäsenvaltion lainsäädännössä säädetään, että tällainen viranomainen määrää rangaistuksen vähäisistä rikkomuksista, ja rangaistuksen määräämisestä on mahdollista joko valittaa tuomioistuimeen, jolla on toimivalta rikosasioissa, tai muuten siirtää asia tällaisen tuomioistuimen käsiteltäväksi, tätä direktiiviä olisi näin ollen sovellettava ainoastaan kyseisessä tuomioistuimessa tällaisen valituksen tai siirron johdosta käytävään menettelyyn.
- (18) Tässä direktiivissä olisi nimenomaisesti määriteltävä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntöön perustuva oikeus saada tietoja prosessuaalisista oikeuksista.
- (19) Toimivaltaisten viranomaisten olisi viipymättä annettava epäillylle tai syytetylle joko suullisesti tai kirjallisesti tiedot tämän direktiivin mukaisista oikeuksista, sellaisina kuin niitä sovelletaan kansallisessa oikeudessa, jotka ovat välttämättömiä menettelyn oikeudenmukaisuuden turvaamiseksi. Jotta epäilty tai syytetty voi käytännössä ja tehokkaasti käyttää näitä oikeuksiaan, tiedot olisi annettava viipymättä menettelyn kuluessa ja viimeistään, ennen kuin poliisi tai muu toimivaltainen viranomainen ensimmäistä kertaa virallisesti kuulee epäiltyä tai syytettyä.
- (20) Tässä direktiivissä säädetään epäiltyjen tai syytettyjen tiedonsaantioikeutta koskevista vähimmäissäännöistä. Tämä ei vaikuta siihen, mitä tietoja on annettava muista prosessuaalisista oikeuksista, jotka perustuvat perusoikeuskirjaan, Euroopan ihmisoikeussopimukseen, kansalliseen oikeuteen ja sovellettavaan unionin oikeuteen, sellaisena kuin asianomaiset tuomioistuimet niitä tulkitsevat. Kun tiettyä oikeutta koskevat tiedot on annettu, toimivaltaisia viranomaisia ei pitäisi edellyttää toistamaan niitä, ellei

⁽¹⁾ EUVL C 295, 4.12.2009, s. 1.

⁽²⁾ EUVL C 115, 4.5.2010, s. 1.

⁽³⁾ EUVL L 280, 26.10.2010, s. 1.

- tätä edellytetä tapaukseen liittyvien erityisten olosuhteiden tai kansallisen oikeuden mukaisten erityisten sääntöjen perusteella.
- (21) Tässä direktiivissä olevien viittausten epäilyihin tai syytettyihin, jotka on pidätetty tai jotka ovat menettäneet vapautensa, olisi katsottava tarkoittavan kaikkia tilanteita, joissa epäillyltä tai syytetyltä rikosoikeudellisen menettelyn yhteydessä riistetään hänen vapautensa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitetulla tavalla, siten kuin sitä tulkitaan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä.
- (22) Kun epäilty tai syytetty pidätetään tai hän menettää vapautensa, tiedot sovellettavista prosessuaalisista oikeuksista olisi annettava oikeuksia koskevalla kirjallisella ilmoituksella, joka on laadittava helposti ymmärrettävällä tavalla sen helpottamiseksi, että henkilö ymmärtää oikeutensa. Tällainen oikeuksia koskeva ilmoitus olisi annettava kullekin pidätetylle viipymättä, kun hänen vapautensa on riistetty lainvalvontaviranomaisten toimesta rikosoikeudellisen menettelyn yhteydessä. Siihen olisi sisällyttävä perustiedot mahdollisuudesta pidätyksen laillisuuden riitauttamiseen, vapaudenmenetyksen uudelleenkäsittelyn hakemiseen tai väliaikaisen vapauttamisen pyyntimiseen, mikäli ja siinä laajuudessa kuin kansalliseen oikeuteen sisältyy tällaisia oikeuksia. Jäsenvaltioiden auttamiseksi tällaisen oikeuksia koskevan ilmoituksen laatimisessa liitteessä I on malli. Malli on suuntaa antava, ja sitä voidaan muuttaa komission tämän direktiivin täytäntöönpanoa koskevan kertomuksen perusteella ja myös sitten, kun kaikki etenemissuunnitelman mukaiset toimenpiteet ovat tulleet voimaan. Ilmoitus voi sisältää muita jäsenvaltioissa sovellettavia asiaan kuuluvia prosessuaalisia oikeuksia.
- (23) Jäsenvaltioiden olisi määriteltävä kansallisessa lainsäädännössään yksityiskohtaiset ehdot ja säännöt, jotka koskevat epäillyn tai syytetyn oikeutta saada tieto pidätyksestä tai vapaudenmenetyksestä annetuksi yhdelle muulle henkilölle. Etenemissuunnitelmassa esitetyn mukaisesti tämän oikeuden käyttäminen ei saisi haitata rikosoikeudellisen menettelyn kulkua.
- (24) Tämä direktiivi ei vaikuta kansallisen oikeuden säännöksiin, jotka koskevat säilytystiloissa olevien henkilöiden turvallisuutta.
- (25) Jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että kun tämän direktiivin mukaisia tietoja annetaan, epäillylle tai syytetylle olisi tarvittaessa tarjottava käännöksiä ja tulkkausta direktiivissä 2010/64/EU vahvistettujen vaatimusten mukaisesti kielellä, jota hän ymmärtää.
- (26) Antaessaan epäillylle tai syytetylle tämän direktiivin mukaisesti tietoja toimivaltaisten viranomaisten olisi kiinnitettävä erityistä huomiota sellaisiin henkilöihin, jotka eivät esimerkiksi nuoren ikänsä tai psyykkisen tai fyysisen tilansa vuoksi kykene ymmärtämään tietojen sisältöä tai merkitystä.
- (27) Rikoksesta syytetylle olisi annettava syyteestä kaikki tarvittavat tiedot, jotta hän voi valmistella puolustustaan ja jotta voidaan turvata menettelyn oikeudenmukaisuus.
- (28) Epäillylle tai syytetylle annettavat tiedot rikoksesta, josta häntä epäillään tai syytetään, olisi annettava viipymättä ja viimeistään, ennen kuin poliisi tai muu toimivaltainen viranomainen ensimmäistä kertaa virallisesti kuulee epäiltyä tai syytettyä, ja haittaamatta meneillään olevaa tutkintaa. Kuvaus tosiseikoista, jotka liittyvät rikokseen, josta henkilöä epäillään tai syytetään, mukaan luettuina, silloin kun ne ovat tiedossa, väitetyn rikoksen teko aika ja -paikka sekä sen mahdollinen oikeudellinen luokittelu, olisi esitettävä riittävän yksityiskohtaisesti ottaen huomioon se, missä rikosoikeudellisen menettelyn vaiheessa sellainen kuvaus esitetään, jotta voidaan turvata menettelyn oikeudenmukaisuus ja mahdollistaa puolustautumisoikeuden tehokas käyttö.
- (29) Kun syytteen yksityiskohdat rikosoikeudellisen menettelyn aikana muuttuvat siinä määrin, että sillä on merkittävä vaikutus syytetyn tai epäillyn asemaan, tästä olisi ilmoitettava hänelle tarvittaessa menettelyn oikeudenmukaisuuden turvaamiseksi ja riittävän ajoissa puolustautumisoikeuden tehokkaan käytön mahdollistamiseksi.
- (30) Asiakirjat ja tarvittaessa valokuvat sekä ääni- ja kuvatalenteet, jotka kansallisen oikeuden mukaan ovat välttämättömiä epäillyn tai syytetyn pidätyksen tai vapaudenmenetyksen laillisuuden tehokkaan riitauttamisen kannalta, olisi annettava epäillyn tai syytetyn taikka hänen avustajansa käyttöön viimeistään ennen kuin toimivaltaista oikeusviranomaista pyydetään päättämään pidätyksen tai vapaudenmenetyksen laillisuudesta Euroopan ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan 4 kohdan mukaisesti, ja riittävän ajoissa, jotta oikeutta riitauttaa pidätyksen tai vapaudenmenetyksen laillisuus voidaan tehokkaasti käyttää.
- (31) Tätä direktiiviä sovellettaessa kansallisessa oikeudessa määriteltyn oikeuteen tutustua olemassa olevaan todistusaineistoon epäillyn tai syytetyn puolesta tai häntä vastaan, joka kyseessä olevassa rikosasiassa toimivaltaisilla viranomaisilla on hallussaan, olisi sisällyttävä oikeus tutustua sellaiseen aineistoon kuin asiakirjat ja tarvittaessa valokuvat sekä ääni- ja kuvatalenteet. Tällainen aineisto voi sisältyä asian asiakirja-aineistoon tai se voi olla muuten toimivaltaisten viranomaisten hallussa kansallisen oikeuden mukaisesti asianmukaisella tavalla.
- (32) Tässä direktiivissä säädetty oikeus tutustua toimivaltaisten viranomaisten hallussa olevaan todistusaineistoon epäillyn tai syytetyn puolesta tai häntä vastaan voidaan evätä kansallisen oikeuden mukaan, jos se voi johtaa toisen henkilön hengen tai perusoikeuksien vakavaan vaarantamiseen tai jos tutustumista koskevan oikeuden epääminen on ehdottoman tarpeellista tärkeän yleisen edun turvaamiseksi. Tutustumista koskevan oikeuden epäämistä on punnittava suhteessa epäillyn tai syytetyn puolustautumisoikeuteen ottaen huomioon rikosoikeudellisen menettelyn eri vaiheet. Tutustumista koskevan oikeuden rajoituksia olisi tulkittava suppeasti ja noudattaen periaatetta oikeudesta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, josta määrätään Euroopan ihmisoikeussopimuksessa ja

jota on tulkittu Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä.

- (33) Oikeuden tutustua asiaan liittyvään aineistoon ei olisi rajoitettava kansallista lainsäädäntöä, joka koskee henkilötietojen ja suojeltujen todistajien olinpaikan suojaa.
- (34) Tämän direktiivin mukaisen asiaan liittyvään aineistoon tutustumisen olisi oltava maksutonta. Tämä ei rajoita jäsenvaltioiden kansallisen oikeuden säännösten soveltamista, joissa edellytetään maksun perimistä asian asiakirja-aineistosta tehtävistä kopioista tai kuluista, jotka aiheutuvat aineiston lähettämisestä asianomaiselle henkilölle tai tämän avustajalle.
- (35) Toimivaltaisten viranomaisten olisi pidettävä kirjaa tämän direktiivin mukaisesta tietojen antamisesta kansallisen lainsäädännön mukaisia olemassa olevia kirjaamisenmenetelyjä noudattaen ilman, että joudutaan ottamaan käyttöön uusia mekanismeja tai lisäämään hallinnollista taakkaa.
- (36) Epäillyllä tai syytetyllä tai tämän avustajalla olisi oltava oikeus kansallisen lainsäädännön mukaisesti riitauttaa toimivaltaisten viranomaisten mahdollinen laiminlyönti tai kieltäytyminen, joka liittyy tämän direktiivin mukaisten tietojen antamiseen tai asiaan liittyvän aineiston esittämiseen. Kyseiseen oikeuteen ei sisälly jäsenvaltioiden velvollisuutta säätää erityisestä muutoksenhakumenettelystä, erillisestä mekanismista tai valitusmenettelystä, jossa kyseinen laiminlyönti tai kieltäytyminen voidaan riitauttaa.
- (37) Jäsenvaltioiden olisi annettava tai kannustettava antamaan jäsenvaltioiden asianomaisille viranomaisille riittävää koulutusta tämän direktiivin tavoitteista, sanotun kuitenkin rajoittamatta tuomioistuinten riippumattomuutta ja eri tapoja, joilla oikeuslaitokset ovat järjestäytyneet unionissa.
- (38) Jäsenvaltioiden olisi toteuttava kaikki tarvittavat toimet tämän direktiivin noudattamiseksi. Joidenkin säännösten, kuten velvoitteen antaa epäillylle tai syytetylle tiedot tämän oikeuksista selkeässä ja helposti ymmärrettävässä muodossa, käytännöllinen ja tehokas täytäntöönpano voidaan toteuttaa eri tavoin, muut kuin lainsäädäntötoimet mukaan lukien, kuten antamalla toimivaltaisille viranomaisille asianmukaista koulutusta tai laatimalla oikeuksia koskeva ilmoitus selkeällä yleiskielellä, jotta maalikko, jolla ei ole rikosprosessioikeuden tuntemusta, pystyy helposti ymmärtämään sen.
- (39) Tässä direktiivissä säädettyä oikeutta saada kirjallisesti tietoa oikeuksista pidätyksen yhteydessä olisi soveltuvin osin sovellettava myös eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanoa varten pidätettyihin henkilöihin eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä 13 päivänä kesäkuuta 2002

tehdyn neuvoston puitepäättöksen 2002/584/YOS⁽¹⁾ mukaisesti. Jäsenvaltioiden auttamiseksi tällaisille henkilöille tarkoitettun oikeuksia koskevan ilmoituksen laatimisessa liitteessä II on oikeuksia koskevan ilmoituksen malli. Malli on suuntaa antava, ja sitä voidaan muuttaa komission tämän direktiivin täytäntöönpanoa koskevan kertomuksen perusteella ja myös kaikkien etenemissuunnitelman mukaisten toimenpiteiden tultua voimaan.

- (40) Tässä direktiivissä säädetään vähimmäissäännöistä. Jäsenvaltiot voivat laajentaa tässä direktiivissä säädettyjä oikeuksia suojan tason parantamiseksi myös tilanteissa, joita ei erikseen käsitellä tässä direktiivissä. Suojan taso ei saisi milloinkaan alittaa Euroopan ihmisoikeussopimuksessa määrättyjä vaatimuksia, siten kuin näitä vaatimuksia on tulkittu Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä.
- (41) Tässä direktiivissä kunnioitetaan perusoikeuksia ja otetaan huomioon perusoikeuskirjassa tunnustetut periaatteet. Tällä direktiivillä pyritään erityisesti edistämään oikeutta vapauteen, oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja oikeutta puolustukseen. Se olisi pantava täytäntöön tämän mukaisesti.
- (42) Tämän direktiivin säännöksiä, jotka vastaavat Euroopan ihmisoikeussopimuksessa taattuja oikeuksia, olisi tulkittava ja ne olisi pantava täytäntöön yhdenmukaisesti mainittujen oikeuksien kanssa, siten kuin näitä oikeuksia on tulkittu Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä.
- (43) Jäsenvaltiot eivät voi saavuttaa tämän direktiivin tavoitetta eli ottaa käyttöön tiedonsaantioikeutta rikosoikeudellisissa menettelyissä koskevat yhteiset vähimmäisvaatimukset jäsenvaltioiden toimin kansallisella, alueellisella tai paikallisella tasolla, vaan se voidaan toiminnan laajuuden ja vaikutusten vuoksi saavuttaa paremmin unionin tasolla, joten unioni voi toteuttaa toimenpiteitä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 5 artiklassa vahvistetun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti. Mainitussa artiklassa vahvistetun suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tässä direktiivissä ei ylitetä sitä, mikä on tämän tavoitteen saavuttamiseksi tarpeen.
- (44) Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen liitetyn, Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin asemasta vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen osalta tehdyn pöytäkirjan (N:o 21) 3 artiklan mukaisesti nämä jäsenvaltiot ovat ilmoittaneet haluavansa osallistua tämän direktiivin hyväksymiseen ja soveltamiseen.
- (45) Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen liitetyssä, Tanskan asemasta tehdyssä pöytäkirjassa (N:o 22) olevan 1 ja 2 artiklan mukaisesti Tanska ei osallistu tämän direktiivin hyväksymiseen, direktiivi ei sido Tanskaa eikä sitä sovelleta Tanskaan,

⁽¹⁾ EYVL L 190, 18.7.2002, s. 1.

OVAT HYVÄKSYNEET TÄMÄN DIREKTIIVIN:

1 artikla

Kohde

Tässä direktiivissä vahvistetaan säännöt, jotka koskevat epäiltyjen ja syytettyjen oikeutta saada tietoja heidän oikeuksistaan rikosoikeudellisissa menettelyissä ja heitä koskevasta syytteestä. Tässä direktiivissä vahvistetaan myös säännöt, jotka koskevat niiden henkilöiden, joita koskee eurooppalainen pidätysmääräys, oikeutta saada tietoja oikeuksistaan.

2 artikla

Soveltamisala

1. Tätä direktiiviä sovelletaan henkilöön siitä lähtien, kun jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset ovat antaneet hänelle tiedon siitä, että häntä epäillään tai syytetään rikoksesta, siihen saakka, kun menettely on saatettu päätökseen, mikä tarkoittaa sen kysymyksen lopullista ratkaisemista, onko epäilty tai syytetty syyllistynyt rikokseen, tarvittaessa tuomitseminen ja mahdollisen muutoksenhaun ratkaiseminen mukaan lukien.

2. Kun jäsenvaltion lainsäädännössä säädetään, että jokin muu viranomainen kuin tuomioistuin, jolla on toimivalta rikosasioissa, määrää rangaistuksen vähäisistä rikkomuksista, ja tällaisen rangaistuksen määrittämisestä on mahdollista valittaa tällaiseen tuomioistuimeen, tätä direktiiviä sovelletaan ainoastaan kyseisessä tuomioistuimessa tällaisen valituksen johdosta käytävään menettelyyn.

3 artikla

Oikeus saada tietoja oikeuksista

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että epäillyille ja syytetyille annetaan viipymättä tietoja vähintään seuraavista prosessuaalisista oikeuksista, sellaisina kuin näitä oikeuksia sovelletaan niiden kansallisen oikeuden mukaan niiden tehokkaan käytön mahdollistamiseksi:

- a) oikeus avustajaan;
- b) mahdollinen oikeus maksuttomaan oikeudelliseen neuvontaan ja edellytykset sen saamiseksi;
- c) oikeus saada syytettä koskevat tiedot 6 artiklan mukaisesti;
- d) oikeus tulkkaukseen ja käännöksiin;
- e) oikeus vaieta.

2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että 1 kohdan nojalla säädetty tiedot annetaan joko suullisesti tai kirjallisesti sekä selkeällä ja helposti ymmärrettävällä kielellä ottaen huomioon haavoittuvassa asemassa olevien epäiltyjen tai haavoittuvassa asemassa olevien syytettyjen erityistarpeet.

4 artikla

Oikeuksia koskeva ilmoitus pidätyksen yhteydessä

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että epäilty tai syytetty, joka on pidätetty tai menettänyt vapautensa, saa viipymättä kirjallisena oikeuksia koskevan ilmoituksen. Hänelle on annet-

tava mahdollisuus lukea oikeuksia koskeva ilmoitus ja hänen on sallittava pitää se hallussaan koko sen ajan, kun vapauden riisto jatkuu.

2. Edellä 3 artiklassa säädettyjen tietojen lisäksi tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetun oikeuksia koskevan ilmoituksen on sisällettävä tietoja seuraavista oikeuksista, sellaisina kuin niitä sovelletaan kansallisen oikeuden mukaan:

- a) oikeus tutustua asiaan liittyvään aineistoon;
- b) oikeus saada tieto pidätyksestä tai vapaudenmenetyksestä ilmoitetuksi konsuliviranomaisille ja yhdelle henkilölle;
- c) oikeus saada kiireellistä lääkinnällistä apua; ja
- d) se, kuinka moneksi tunniksi tai päiväksi epäillyn tai syytetyn vapaus voidaan enimmillään riistää ennen asian saattamista oikeusviranomaisen tutkittavaksi.

3. Oikeuksia koskevan ilmoituksen on myös sisällettävä perustiedot kansallisen oikeuden mukaisista mahdollisuuksista riitauttaa pidätyksen laillisuus, hakea vapaudenmenetystä koskevan päätöksen uudelleenkäsitteilyä tai esittää väliaikaista vapauttamista koskeva pyyntö.

4. Oikeuksia koskeva ilmoitus on laadittava selkeällä ja helposti ymmärrettävällä kielellä. Liitteessä I on suuntaa antava oikeuksia koskevan ilmoituksen malli.

5. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että epäilty tai syytetty saa oikeuksia koskevan ilmoituksen kirjallisena ymmärtämällään kielellä. Jos oikeuksia koskevaa ilmoitusta ei ole saatavilla asianmukaisella kielellä, epäillylle tai syytetylle on annettava tieto hänen oikeuksistaan suullisesti kielellä, jota hän ymmärtää. Oikeuksia koskeva ilmoitus on sen jälkeen ilman aiheutonta viivytystä annettava epäillylle tai syytetylle kielellä, jota hän ymmärtää.

5 artikla

Oikeuksia koskeva ilmoitus eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanoa varten pidettävälle henkilölle toimitetaan viipymättä asianmukainen oikeuksia koskeva ilmoitus, joka sisältää tietoja oikeuksista, jotka hänellä on puitepäättöksen 2002/584/YOS täytäntöönpanoa varten kyseisessä jäsenvaltiossa annetun lainsäädännön mukaisesti.

2. Oikeuksia koskeva ilmoitus on laadittava selkeällä ja helposti ymmärrettävällä kielellä. Liitteessä II on suuntaa antava oikeuksia koskevan ilmoituksen malli.

6 artikla

Oikeus saada tietoja syytteestä

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että epäillylle tai syytetylle annetaan tiedot rikoksesta, josta häntä epäillään tai syytetään. Nämä tiedot on annettava viipymättä ja niin yksityiskohtaisina kuin on tarpeen menettelyn oikeudenmukaisuuden ja henkilön puolustautumisoikeuden tehokkaan käytön takamiseksi.

2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että epäillylle tai syytetylle, joka on pidätetty tai menettänyt vapautensa, ilmoitetaan pidätyksen tai vapaudenmenetyksen syyt, mukaan luettuna rikos, josta häntä epäillään tai syytetään.

3. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että viimeistään sen jälkeen, kun syytteen tosiseikat on saatettu tuomioistuimen arvioitaviksi, syytteestä annetaan yksityiskohtaiset tiedot, mukaan luettuna rikoksen luonne ja oikeudellinen luokittelu sekä syytetyt osallisuuden luonne.

4. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että epäillylle tai syytetylle ilmoitetaan viipymättä tämän artiklan mukaisesti annettujen tietojen muutoksista, kun tämä on tarpeen menettelyn oikeudenmukaisuuden turvaamiseksi.

7 artikla

Oikeus tutustua asiaan liittyvään aineistoon

1. Jos henkilö pidätetään ja hän menettää vapautensa jossain rikosoikeudellisten menettelyjen vaiheessa, jäsenvaltioiden on varmistettava, että pidätetyn henkilön tai hänen avustajansa käyttöön annetaan toimivaltaisten viranomaisten hallussa olevat kyseiseen tapaukseen liittyvät asiakirjat, jotka ovat välttämättömiä pidätyksen tai vapaudenmenetyksen laillisuuden riittävyyden tehostamiseksi kansallisen oikeuden mukaisesti.

2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että epäillyn ja syytetyt tai hänen avustajansa annetaan tutustua ainakin kaikkeen toimivaltaisten viranomaisten hallussa olevaan todistusaineistoon epäillyn tai syytetyt puolesta tai häntä vastaan, jotta turvataan menettelyn oikeudenmukaisuus ja asianosainen voi valmistella puolustustaan.

3. Oikeus tutustua 2 kohdassa tarkoitettuun aineistoon on myönnettävä hyvissä ajoin, jotta puolustautumisoikeutta voidaan käyttää tehokkaasti, ja viimeistään silloin, kun syytteen tosiseikat saatetaan tuomioistuimen arvioitaviksi, sanotun kuitenkin rajoittamatta 1 kohdan soveltamista. Jos toimivaltaiset viranomaiset saavat haltuunsa uutta todistusaineistoa, ne myöntävät oikeuden tutustua siihen hyvissä ajoin, jotta se voidaan ottaa huomioon.

4. Poiketen siitä, mitä 2 ja 3 kohdassa säädetään, ja edellyttäen, ettei se vaaranna oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, oikeus tutustua tiettyyn aineistoon voidaan evätä, jos tämä tutustumisoikeus saattaisi johtaa toisen henkilön hengen tai perusoikeuksien vakavaan vaarantamiseen tai jos se on ehdottoman tarpeellista tärkeän yleisen edun turvaamiseksi, kuten silloin, kun tämä tutustumisoikeus uhkaa haitata meneillään olevaa tutkintaa tai kun se voi vakavasti haitata sen jäsenvaltion kansallista turvallisuutta, jossa rikosoikeudellinen menettely on pantu vireille. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että tämän kohdan mukaisen päätöksen, jolla evätään oikeus tutustua tiettyyn aineistoon, tekee oikeusviranomainen tai että se ainakin voidaan saattaa oikeudelliseen uudelleentarkasteluun kansallisen oikeuden menettelyä noudattaen.

5. Tässä artiklassa tarkoitettua tutustumisoikeuden on oltava maksuton.

8 artikla

Varmennus ja oikeussuojakeinot

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kun epäillylle tai syytetylle annetaan tietoja 3–6 artiklan mukaisesti, se kirjataan

käyttäen kyseessä olevan jäsenvaltion lainsäädännössä määritettyä kirjaamisenmenettelyä.

2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että epäillyllä tai syytetyllä tai hänen avustajallaan on oikeus riitauttaa kansallisen oikeuden mukaisia menettelyjä noudattaen toimivaltaisten viranomaisten mahdollinen laiminlyönti tai kieltäytyminen, joka koskee tämän direktiivin mukaisten tietojen antamista.

9 artikla

Koulutus

Jäsenvaltioiden on kehotettava tuomareiden, syyttäjien, poliisien ja rikosoikeudellisissa menettelyissä mukana olevien oikeusalan työntekijöiden koulutuksesta vastaavia tahoja antamaan tämän direktiivin tavoitteisiin liittyvää asianmukaista koulutusta, sanotun kuitenkin rajoittamatta tuomioistuinten riippumattomuutta ja eri tapoja, joilla oikeuslaitokset ovat järjestäytyneet unionissa.

10 artikla

Suojan tason säilyttäminen

Tämän direktiivin säännösten ei ole katsottava rajoittavan perusoikeuskirjassa, Euroopan ihmisoikeussopimuksessa ja muissa asiaa koskevista kansainvälisen oikeuden määräyksissä tai minäkään jäsenvaltion oikeudessa turvattuja oikeuksia tai menettelyllisiä takeita eikä poikkeavan niistä, jos nämä tarjoavat tätä direktiiviä korkeatasoisemman suojan.

11 artikla

Saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä

1. Jäsenvaltioiden on saatettava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 2 päivänä kesäkuuta 2014.

2. Jäsenvaltioiden on toimitettava nämä säädökset kirjallisina komissiolle.

3. Näissä jäsenvaltioiden antamissa säädöksissä on viitattava tähän direktiiviin tai niihin on liitettävä tällainen viittaus, kun ne virallisesti julkaistaan. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, miten viittaukset tehdään.

12 artikla

Kertomus

Komissio toimittaa viimeistään 2 päivänä kesäkuuta 2015 Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomuksen, jossa arvioidaan, missä määrin jäsenvaltiot ovat toteuttaneet tämän direktiivin noudattamiseksi tarvittavat toimenpiteet, ja johon liitetään tarvittaessa säädösehdotuksia.

13 artikla

Voimaantulo

Tämä direktiivi tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

*14 artikla***Osoitus**

Tämä direktiivi on osoitettu kaikille jäsenvaltioille perussopimusten mukaisesti.

Tehty Strasbourgissa 22 päivänä toukokuuta 2012.

Euroopan parlamentin puolesta

Puhemies

M. SCHULZ

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja

N. WAMMEN

LIITE I

Oikeuksia koskevan ilmoituksen suuntaa antava malli

Mallin tarkoituksena on ainoastaan auttaa kansallisia viranomaisia niiden laatiessa oikeuksia koskevaa ilmoitustaan kansallisella tasolla. Jäsenvaltiot eivät ole velvollisia käyttämään tätä mallia. Ilmoitustaan laatiessaan jäsenvaltiot voivat muuttaa tätä mallia saadakseen sen vastaamaan kansallisia sääntöjään ja lisätä muita hyödyllisiä tietoja. Oikeuksia koskeva ilmoitus on annettava pidätyksen tai vapaudenmenetyksen yhteydessä. Tämä ei kuitenkaan estä jäsenvaltioita antamasta epäillyille tai syytetyille kirjallista tietoa muissa tilanteissa rikosoikeudellisten menettelyjen aikana.

Kun sinut pidätetään tai kun menetät vapautesi, sinulla on seuraavat oikeudet:

A. OIKEUS AVUSTAJAAN/OIKEUSAPUUN

Sinulla on oikeus puhua luottamuksellisesti avustajan kanssa. Avustaja on poliisista riippumaton. Kysy poliisilta, jos tarvitset apua ottaaksesi yhteyttä avustajaan. Poliisi auttaa sinua siinä. Joissakin tapauksissa avustajan apu saattaa olla maksutonta. Pyydä lisätietoja poliisilta.

B. SYYTETTÄ KOSKEVAT TIEDOT

Sinulla on oikeus tietää, miksi sinut on pidätetty tai olet menettänyt vapautesi ja mitä sinun epäillään tehneen.

C. TULKKAUS JA KÄÄNNÖKSET

Jos et puhu tai ymmärrä poliisin tai muiden toimivaltaisten viranomaisten käyttämää kieltä, sinulla on oikeus maksuttomaan tulkkausapuun. Tulkki voi auttaa sinua keskustelemaan avustajasi kanssa, ja hänellä on keskusteluja koskeva vaitiolovelvollisuus. Sinulla on oikeus saada käännös ainakin keskeisten asiakirjojen olennaisista osista, mukaan luettuina tuomarin mahdollisesti antama pidätystä tai vapaudenmenetystä koskeva määräys, mahdolliset syytteet ja tuomiot. Sinulle voidaan joissain tapauksissa antaa suullinen käännös tai yhteenveto.

D. OIKEUS VAIETA

Et ole velvollinen vastaamaan poliisin tai muiden toimivaltaisten viranomaisten kysymyksiin, jotka koskevat väitettyä rikosta. Avustajasi voi auttaa sinua päättämään tästä.

E. OIKEUS TUTUSTUA ASIAKIRJoihin

Kun sinut pidätetään ja menetät vapautesi, sinulla (tai avustajallasi) on oikeus tutustua keskeisiin asiakirjoihin, joita tarvitsette riitauttaaksenne pidätyksen tai vapaudenmenetyksen. Jos asia menee tuomioistuinkäsittelyyn, sinulla (tai avustajallasi) on oikeus tutustua sinun puolestasi tai sinua vastaan esitettävään todistusaineistoon.

F. ILMOITUS PIDÄTYKSESTÄ TAI VAPAUDENMENETYKSESTÄ TOISELLE HENKILÖLLE / ILMOITUS KONSULAATTIIN TAI SUURLÄHETYSTÖÖN

Kun sinut pidätetään tai menetät vapautesi, ilmoita poliisille, jos haluat jonkun saavan tiedon vapaudenmenetyksestä, esimerkiksi perheenjäsenen tai työnantajasi. Joissakin tapauksissa oikeutta ilmoittaa vapaudenmenetyksestä toiselle henkilölle voidaan tilapäisesti rajoittaa. Poliisi ilmoittaa tällöin sinulle asiasta.

Jos olet ulkomaalainen, ilmoita poliisille, jos haluat konsuliviranomaisen tai suurlähetystön saavan tiedon vapaudenmenetyksestä. Ilmoita myös poliisille, jos haluat ottaa yhteyttä konsuliviranomaisen tai suurlähetystön virkailijaan.

G. KIIREELLINEN LÄÄKINNÄLLINEN APU

Kun sinut pidätetään tai menetät vapautesi, sinulla on oikeus kiireelliseen lääkinnälliseen apuun. Ilmoita poliisille, jos tarvitset tällaista apua.

H. VAPAUDENMENETYKSEN KESTO

Pidätyksen jälkeen vapaudenmenetys voi kestää enintään ... [täydennetään oikea määrä tunteja/päiviä]. Tämän ajan kuluttua sinut on joko vapautettava tai vietävä tuomarin kuultavaksi, ja tuomari päättää vapaudenmenetyksen jatkamisesta. Kysy avustajaltasi tai tuomarilta mahdollisuudesta riitauttaa pidätys, hakea vapaudenmenetyksen uudelleenkäsitteilyä tai pyytää väliaikaista vapauttamista.

LIITE II

Eurooppalaisen pidätysmääräyksen nojalla pidätetyille henkilöille annettavan oikeuksia koskevan ilmoituksen suuntaa antava malli

Mallin tarkoituksena on ainoastaan auttaa kansallisia viranomaisia niiden laatiessa oikeuksia koskevaa ilmoitustaan kansallisella tasolla. Jäsenvaltiot eivät ole velvollisia käyttämään tätä mallia. Oikeuksia koskevaa ilmoitustaan laatiessaan jäsenvaltiot voivat muuttaa tätä mallia saadakseen sen vastaamaan kansallisia sääntöjään ja lisätä muita hyödyllisiä tietoja.

Sinut on pidätetty eurooppalaisen pidätysmääräyksen nojalla. Sinulla on seuraavat oikeudet:

A. TIEDOT EUROOPPALAISESTA PIDÄTYSMÄÄRÄYKSESTÄ

Sinulla on oikeus saada tietoja eurooppalaisen pidätysmääräyksen sisällöstä, jonka nojalla sinut on pidätetty.

B. OIKEUS AVUSTAJAAN

Sinulla on oikeus puhua luottamuksellisesti avustajan kanssa. Avustaja on poliisista riippumaton. Kysy poliisilta, jos tarvitset apua ottaaksesi yhteyttä avustajaan. Poliisi auttaa sinua siinä. Joissakin tapauksissa avustajan apu saattaa olla maksutonta. Pyydä lisätietoja poliisilta.

C. TULKKAUS JA KÄÄNNÖKSET

Jos et puhu tai ymmärrä poliisin tai muiden toimivaltaisten viranomaisten käyttämää kieltä, sinulla on oikeus maksuttomaan tulkkausapuun. Tulkki voi auttaa sinua keskustelemaan avustajasi kanssa, ja hänellä on näitä keskusteluja koskeva vaitiolovelvollisuus. Sinulla on oikeus eurooppalaisen pidätysmääräyksen käännökseen ymmärtämälläsi kielellä. Sinulle voidaan joissain tapauksissa antaa suullinen käännös tai yhteenvedo.

D. SUOSTUMUS

Voit suostua tai olla suostumatta siihen, että sinut luovutetaan pidätysmääräyksen antaneeseen valtioon. Suostumus nopeuttaisi menettelyä. [Lisätään mahdollisesti tietyissä jäsenvaltioissa: Tämän päätöksen muuttaminen myöhemmin saattaa olla vaikeaa tai jopa mahdotonta.] Pyydä viranomaisilta tai avustajaltasi lisätietoja.

E. KUULEMINEN

Jos et suostu luovutukseen, sinulla on oikeus päästä oikeusviranomaisen kuultavaksi.